

STIFTELSEN PRO ARTIBUS SAMLINGSPOLITIK

2020

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

VISION	1
SAMLINGENS BAKGRUND	1
SAMLINGENS KARAKTÄR	2
PUBLIKARBETE	3
ANSKAFFNINGSSÅLIGGANDEN OCH UTÖKNING	3
PRODUKTION AV VERK	4
VERKENS KONSERVERING OCH FÖRVARING	4
FÖRVARING	5
ORGANISERING AV SAMLINGEN	5
ANVÄNDARE AV SAMLINGEN OCH TILLGÄNGLIGHET	6
SÄKERHET	6
LÅN OCH DEPONERINGAR	6
DEPONERING	6
BILAGOR	7

VISION

Samlingsarbetet och dess framtidsvisioner måste ta stiftelsens värderingar och visioner i beaktande. Ur den här synvinkeln är samlingens synlighet, mångsidighet och värdepluralism centrala. Främjandet av konstnärer och samtidskonst bör synas i samlingsarbetet. När det gäller anskaffningar bör uppmärksamheten ytterligare riktas mot representationen av den nordiska konsten och att konstverkens högklassighet bibehålls. Dessutom bör samlingens unika identitet värnas om och stärkas med hjälp av till exempel samlingsutställningar och -publikationer. För att samlingens mångsidighet ska bevaras måste konstfältet aktivt följas med. Inköpen och produktionen av konst måste avspegla samtidskonstens mångsidighet. Det är också viktigt att samlingen blir mer intressant ur museernas och de andra konstinstitutionernas perspektiv, eftersom samlingens verk då allt oftare lånas till utställningar. Det här förutsätter en hög kvalitet och en egen linje på verken som anskaffas till samlingen. De måste stöda samlingens unika och specifika karaktär.

SAMLINGENS BAKGRUND

Stiftelsen Pro Artibus är en självständig del av Svenska kulturfonden och har som uppgift att främja visuell konst på alla svenskspråkiga områden i Finland. Stiftelsen grundades 1989 med syfte att underhålla och utöka den konstsamling med finlandssvenska konstnärers verk, som Svenska kulturfonden började samla år 1957. Samlingen är också stiftelsens startkapital. Samlingens funktion grundar sig till stor del på stiftelsens syfte, som är att främja den finlandssvenska konsten och kulturen.

Stiftelsen fyller sin uppgift genom att utöka samlingen och ordna utställningar och annan verksamhet. I det avseendet kan man säga att utgångspunkten för samlingen är att stöda och lyfta fram finlandssvensk samtidskonst, att visa samtidskonst för den finlandssvenska publiken samt att bevara det kulturellt betydande materialet. Att sätta spår med hjälp av utställningsverksamheten är en annan tanke som motiverat samlingsverksamheten. Samlingens årliga anskaffningsbudget är 100 000 euro, varav 50 000 är reserverat för egentliga inköp, 30 000 för produktion av verk och cirka 20 000 för underhåll av samlingen. Samlingen har i större omfattning visats några gånger på vandringsutställningar, men i övrigt har den varit synlig som deponerade verk, fördelade bland finlandssvenska offentlighetsrättsliga samfund. Samlingens verk har varit deponerade på olika institutioner redan innan Pro Artibus grundades.

Samlingen är ett mångsidigt och mångskiktat urval modern och samtida konst. Samlingen är unik eftersom den som enda i världen särskilt fokuserar på finlandssvenska konstnärer och verk som har att göra med finlandssvenskhet eller det svenska språket i Finland. Betoningen är både riksomfattande och lokal. I förhållande till sin storlek innehåller samlingens också väldigt många konstnärers verk. Med andra ord visar den minoritetens mångfald, och dess betydelse står uttryckligen att finna i hur den ger ett finlandssvenskt perspektiv på konsthistorien och samtidskonsten. Både på nationell och internationell nivå är samlingen ett betydande exempel på hur en minoritet kan definiera sig själv och ha egen, kulturell strävan.

Samlingsverksamheten håller på att utformas till en allmän princip som strukturerar stiftelsens övriga verksamhet. Den är en uppgift som baserar sig på stiftelsens stadgar, men som också stöder logiken i resten av verksamheten. Det är meningen att samlingsverksamhetens centrala betydelse ska framhållas med hjälp av bland annat en publikationsserie som behandlar samlingens verk. Dessutom ska verk produceras till samlingen och utställningar, samt konstnärlig forskning stödas inom ramen för de möjligheter utökningen av samlingen ger. Samlingsverksamheten följer museisektorns etiska regler och lagstiftning samt stiftelsens egna stadgar. Samlingens verksamhet styrs av principerna i stiftelsens stiftelseurkund, utgående från respektive styrelses betoning. Stiftelsens styrelse beslutar om både samlingens utökning och betoningen för samlingsverksamheten. Konkreta planer för verksamhet som anknyter till samlingen gör den curator som ansvarar för stiftelsens samling, i samarbete med Pro Artibus verkställande direktör.

Stiftelsen Pro Artibus samling är mångsidig och innehåller flera historiska skikt. Dessa utgörs till exempel av Svenska kulturfondens konstsamling (222 verk) som är grunden till stiftelsens samling, samt andra testamenterade och donerade samlingar (Eva Törnwall-Collin, Stig Nyström, Yngve Bäck). En egen del av samlingen utgör till exempel de offentliga verken, såsom Stuart Wredes *Hopp* som placerats bredvid Ekenäs kyrka eller de 17 andra konstverken som under åren 2006–2010 förverkligats enligt procentprincipen. AIR-konstnärernas verk, verken som införskaffats i samband med residensprogrammet riktat till baltiska konstnärer, konstnärernas självporträtt, samlingen av konsthantverk och samlingen porträtt av SFP:s ordföranden utgör i sin tur sina egna helheter. Den sistnämnda är placerad i SFP:s partikansli och i partiets utrymmen i riksdagen.

SAMLINGENS KARAKTÄR

När Pro Artibus samling utökas och dess karaktär utvärderas, är det viktigt att uppmärksamma i synnerhet följande omständigheter: samlingens karaktär som helhet, som historiskt är styrd av deponeringsverkens logik. Vid anskaffning beaktas frågan om verk som kan produceras/beställas, vilka konstnärers karriärer som särskilt följs med och hur stiftelsen har möjlighet att vara en betydande, riksomfattande aktör i hela den finlandssvenska regionen. I detta avseende har styrelsens sammansättning betydelse för möjligheten att så brett som möjligt följa med konstlivet. Frågan om betoning är också betydande: stiftelsen samlar både verk av finlandssvenska konstnärer och andra typer av verk. Respektive styrelse har möjlighet att fastställa tyngdpunkterna för samlingsverksamheten och utökningen av samlingen.

Verk införskaffas från utställningarna som stiftelsen producerar eller från gallerier, men också direkt från konstnärerna. Samlingens mångsidighet och representation av olika medier ombesörjs på olika sätt, som till exempel genom styrelsens sammansättning och personalens sakkunnighet. Om man önskar utvidga förvärvsområdet, är det viktigt att uppmärksamma att expertis angående förberedelser av inköp måste finnas till hands då besluten om utökning förbereds.

Samlingen bevarar i första hand finlandssvensk samtidskonst. Alla samtidskonstens medier tas i beaktande, och även verk som hänförs till formgivning eller konsthantverk

har införskaffats. De sistnämnda kategorierna av verk kompletteras dock inte regelbundet. Tillväxten av samlingen är tidsmässigt riktad framåt, och därför införskaffas i första hand arbetande och aktiva samtidskonstnärers verk. Brister i samlingen kan ändå i specialfall åtgärdas genom inköp, men då ska varje fall för sig noga övervägas. Systematisk komplettering planeras ändå inte. Samlingens karaktär skulle förändras avsevärt av en dylik inriktning.

Samlingens historiska bakgrund och speciella karaktär som deponeringssamling ställer sina egna krav på både utökning, organisering av samlingen och konservering. Den mest centrala principen för inköp är verkens höga konstnärliga värde, men vid anskaffning är det också möjligt att ta i beaktande verkens lämplighet för deponering. Liksom många andra samlingar består stiftelsens samling av många olika delar och delsamlingar, vilket inte heller kan ändras utan att avsevärt förändra samlingens identitet. Det intressanta i samlingen ligger delvis i hur den avspeglar sin egen tillväxthistoria.

PUBLIKARBETE

Samlingen präglas starkt av den konstpedagogiska principen eftersom den främst samlats för deponeringsbruk. Å sin sida vittnar det här om samlingens konstpedagogiska utgångspunkter. I samband med verkens deponering har den breda allmänheten från första början beaktats i samlingsverksamheten, och det är en linje som på olika sätt fortsätter och aktivt utvecklas. Den del av samlingsverksamheten som är riktad till allmänheten är en central uppgift för stiftelsen, och kan förverkligas på olika sätt. Verksamheten kan ta sig uttryck i till exempel samlingspublikationer och -utställningar, eller material och kompletterande material som presenterar samlingen. Konstnärernas färdigheter, utbildning och intresse gällande arbete med allmänheten dras även nytta av efter gottfinnande. Konstverk som till exempel är placerade i utrymmen öppna för allmänheten fungerar förutom som allmän förevisning av bildkonst även som konstpedagogiska projekt. Det är också möjligt att skapa olika introduktionsrutter och annat kompletterande material för den samling verk som finns på stiftelsens webbplats. Samlingens digitala tillgänglighet utvecklas ständigt och avsikten är att följa utvecklingen på fältet.

ANSKAFFNINGSA'LIGGANDEN OCH UTÖKNING

Stiftelsens styrelse beslutar om samlingens utökning, och protokollför motiveringen. Enskilda konstnärer, stiftelsens arbetstagare och styrelsens medlemmar kan föreslå anskaffningar till samlingen, men stiftelsens styrelse beslutar om inköp. Till exempel följande principer kan stå till grund för beslut av inköp: verkets höga kvalitet, ifrågasvarande konstnärers verk finns inte i samlingen (komplettering av samlingen), ifrågasvarande konstnärers verk finns redan i samlingen (komplettering av samlingen och iakttagande av konstnärlig förändring), ifrågasvarande konstnär har ställt ut sitt verk i Sinne eller Galleri Elverket.

Verk som följer av procentprincipen, beställningar av porträtt samt andra specialfall kan genomföras till exempel som en tävling för inbjudna eller på basen av expertutlåtanden. Stiftelsens styrelse beslutar om eventuella donationsförslag och testamentsgåvor ska godkännas.

Mängden verk som samlingen utökas med varierar från år till år. Ibland har samlingen utökats med 40 verk på ett år, och ibland med en betydligt mindre mängd. Medeltalet för utökning har de senaste åren (2014–2019) varit cirka 20 verk per år.

PRODUKTION AV VERK

Stiftelsen har producerat verk sedan 2013. Denna verksamhetsform gör det möjligt att redan innan verket är klart stöda konstnärer som är av intresse för samlingen, och skapar på samma gång nya samarbetsformer med konstnärer och andra aktörer. Då verk produceras utgår man ifrån samlings- och utställningspolitiken som helhet. Stiftelsen har för avsikt att använda en del av den årliga budgeten för produktion av verk, men detaljer och den tillgängliga summan bestäms från fall till fall. Vid produktion av verk gäller samma riktlinjer som vid anskaffning av verk. Villkoren för produktionsstöd avtalas om skilt för varje verk och konstnär. Stiftelsen reserverar sig förköpsrätt till producerade verk, samt rätten att dra av produktionsstödet från verkets inköpspris. Dessa detaljer avtalas om tillsammans med konstnären.

VERKENS KONSERVERING OCH FÖRVARING

En konservator arbetar för stiftelsen, och tar hand om konserveringen av verken som tillhör samlingen. Det som bör uppmärksammas vid anskaffningen av verk är, förutom de övriga aspekterna, konserveringsmöjligheterna för deponerade verk och hur övervakningen av deras skick ombesörjs. Den tio år långa deponeringstiden förutsätter god kommunikation med deponeringsstället angående verkets skick, och rapportering av eventuella förändrade omständigheter. Dessa aspekter beaktas i placeringsavtalet. Frågor att beakta i framtiden är till exempel hur man ska förhålla sig till verkens tekniska hållbarhet. Beslut måste fattas angående uppdatering av videoverk till ny teknik, eller om skilda samlings- och deponeringsexemplar av fotografier ska införskaffas. Samlingens tillväxt påverkar dess förvaring, eftersom verk som inte deponeras ändå måste lagras.

Stiftelsens konservator ansvarar för frågor som berör verkens bevarande, granskning av skick och konservering, samt informerar resten av personalen om dessa angelägenheter. Verkens skick granskas när de återvänder från ett deponeringsställe eller en utställning. I det här sammanhanget bör uppmärksammas att eftersom verken nästan utan undantag införskaffas som nya, är behovet av konservering inte aktuellt genast efter inköp. I samband med Elverket finns konservatorns ateljé och konservatorn ansvarar enligt kompetens (målerikonserverators utbildning) för verkens underhåll. I framtiden måste konserveringen av fotografier och digitala verk ombesörjas på något annat sätt, när deras del av samlingen ytterligare växer.

FÖRVARING

Samlingen förvaras för tillfället (från och med 2016) i samlingscentret Leira i Ekenäs, och är placerad i två skilda rum. Flera lämpliga rum finns inte att tillgå i samma fastighet, vilket blir en utmaning i framtiden då samlingen växer. Lagrets säkerhet är i sin ordning, men de deponerade verkens säkerhet garanteras av låntagaren, vilket ställer vissa krav på stället där verket placeras och förutsätter att låntagaren får ändamålsenliga anvisningar.

ORGANISERING AV SAMLINGEN

Verkets registrering sker genom uppteckning i samlingsregistret, då verket fotograferas och får ett diarienummer. Uppgiften sköts av samlingsamanuensen. I registret antecknas verkets tillverkningsår, teknik, upphovsman, inköpspris och mått/speltid. Därtill fotograferas verket. För närvarande är verken klassificerade på basen av teknik. Det finns orsak att granska grunderna för indelningen med jämna mellanrum. Frågan om verkens klassificering styr anskaffningar och motiverar till exempel deponeringar.

Verkens inköpspris finns i diariet och fungerar i allmänhet som försäkringsvärde. Verkens försäkringsvärde uppdateras, men en systematisk genomgång av dem har inte ännu genomförts. Samlingens interna värdeklassificering har behandlats på idénivå, och förslaget är att samlingens monetärt och musealt värdefullaste verk inte längre skulle deponeras som de andra verken. Detta skulle främst gälla framlidna konstnärers verk. Värdeklassificeringen är också ett sätt att undersöka samlingen. I framtiden finns det också orsak att uppmärksamma frågan om även andra uppgifter om verken borde antecknas, till exempel olika karaktäriseringar som motsvarar klassificering enligt nyckelord. Allt eftersom samlingen växer, skulle det här underlätta behandling av information och genomgång av samlingen i samband med till exempel forskning och utställningsverksamhet.

Några verk som gått sönder eller försvunnit har avlägsnats från samlingen. I framtiden, när teknik förändras och föråldras, kan det finnas orsak att uppmärksamma vilket förhållningssättet är till underhåll av olika verk. I det här sammanhanget måste man också ta samlingens huvudsakliga betoning på samtidskonst i beaktande, eftersom det är möjligt att införskaffa nya versioner av verk. Konstnären kan också reparera verk eller delge information som behövs för verkets eventuella konservering. Styrelsen beslutar om avlägsnandet av verk som tillhör samlingen, och bokför beslutet. Därefter skrivs en rapport om fallet, där anledningarna till avlägsnandet kortfattat redogörs för. Orsakerna kan till exempel vara att verket försvunnit eller gått sönder till den grad att det inte längre gått att reparera. Samlingsamanuensen skriver rapporten. Sedan avlägsnas verket från samlingen. Söndriga verk förstörs.

Från och med 2018 organiseras samlingen med systemet Kookos. Dessutom finns ett internet-galleri och ett manuellt kartotek.

ANVÄNDARE AV SAMLINGEN OCH TILLGÄNGLIGHET

När det gäller deponerade verk är deras fysiska tillgänglighet exceptionellt god. Verken är huvudsakligen placerade i olika offentligt rättsliga samfund, eller andra utrymmen med fritt tillträde. På grund av internet-galleriet är samlingen dessutom för närvarande nästan i sin helhet tillgänglig för den breda allmänheten. Galleriet innehåller bilder på verken och information som namn, upphovsperson, teknik och tillverkningsår. Det här är viktigt eftersom en del av verken befinner sig på en avlägsen plats, eller är placerade på sådana ställen dit allmänheten inte har fritt tillträde. Publikationen Synligt/Osynligt (2006) förevisar ett urval av samlingen och innehåller konsthistorisk grundinformation om verken. Dessutom ger stiftelsen ut en publikationsserie som hittills innefattar två forskningsbaserade samlingspublikationer. Samlingen är också tillgänglig för andra institutioner i museisektorn, som kan få låna verk även om de skulle vara deponerade.

SÄKERHET

Se säkerhets- och räddningsplan

LÅN OCH DEPONERINGAR

Deponeringstiden är i allmänhet tio år. Stiftelsen tar hand om verkens konservering, transport och hängning. Låntagaren ser å sin sida till att verket är försäkrat under hela lånetiden och förbinder sig till att ta hand om verket på det sätt som specificeras i deponeringsavtalet. Ett deponeringsavtal upprättas i två exemplar, och undertecknas från stiftelsens sida antingen av curatören som ansvarar för samlingen eller verkställande direktören. Curatören ansvarar för verkens hängning. I lånevillkoren fastställs att verket förvaras under lämpliga förhållanden och behandlas på ett korrekt sätt. Dessutom innehåller dokumentet information om åtgärder, utifall att förhållandena skulle förändras, och preciserar långivarens och låntagarens rättigheter och skyldigheter. I lånevillkoren fastställs också att låntagaren är bunden till att låna ut verket under deponeringstiden, om stiftelsen behöver verket till exempel för utställningsverksamhet. Efter utställningen kan verket återvända till deponeringsstället, eller till stiftelsens handhavande, allt enligt det gemensamma avtalet.

DEPONERING

Frågor som måste tas i beaktande när det gäller prioriteringar mellan olika deponeringsställen: är det frågan om en ny eller gammal institution, erbjuder deponeringen möjligheter till ett mångsidigt samarbete och är det i samband med deponeringen möjligt att till exempel producera nya verk till en specifik plats. I samband med depone-

ringar är representationen av geografiska områden viktig, men också hur verken ställs ut och hur många verk som placeras på enskilda platser. I det här sammanhanget kan man tänka sig att istället för att inreda med konst, övergå till att deponera på ett sätt som visar upp samlingens och hela bildkonstens mångsidighet. Det väsentliga är att samlingen lyfter fram bildkonstens mångsidighet i Finland på svensk- och tvåspråkiga områden, vilket också sker med hjälp av deponeringsverksamheten. Att i all oändlighet utöka deponeringsplatserna är inte i längden en bra idé, eftersom deponeringsarbetet då kräver allt mer resurser, skötseln av verk försvåras och förvaltningen av och värnandet om samlingen behöver större insatser. Mängden deponeringsplatser kan inte växa i någon större grad, eftersom platserna ska kunna jämföras och rangordnas utifall att deponeringsönskningarna och resurserna inte är förenliga.

BILAGOR

Stiftelsens stadgar, låneavtal för utställningar, deponeringsavtal, processbeskrivning av hur nya anskaffningar införlivas i samlingen, riktlinjer för deponeringsverksamheten, produktionsavtal, räddningsplan.